

I. ISKOLÁZOTTSÁG, ISKOLAI TUDÁS, FOGLALKOZTATÁSI ESÉLYEK

Az oktatás és munkapiac közötti kapcsolatok magyarországi kutatásait és az eredmények értelmezését nagymértékben hátráltatja a nemzetközi összehasonlító adatok hiánya. A rendelkezésre álló aggregált OECD-, illetve EU-statisztikák csupán néhány szempont szerint bontják az adatokat, és a különféle mutatók – különösen az iskolázottság esetében – túlságosan és nem megfelelő szinten összevontak. Mindez megnehezíti a tisztánlátást, akadályozza a kulturált és hatékony kormányzati döntéshozatalt. A kutatási program keretében kettős feladatot végeztünk el.

Egyfelől, széles európai összehasonlításban megvizsgáltuk az iskolázottság, a mindennapokban hasznosítható tudás, valamint a munkavállalás, illetve munkakeresés közötti kapcsolatok alakulását Magyarországon. A kutatás alapvető kérdése az, hogy az alacsony iskolázottságú emberek számára milyen tényezők biztosíthatnak a magyarországinál, illetve a kelet-európainál lényegesen magasabb szintű foglalkoztatást, s hogy a jelenlegi – rendkívül aggasztó – kelet-európai helyzet kialakulásában milyen szerepet játszanak az átmenettel összefüggő (ideiglenes), illetve más (tartósan ható) tényezők. Az elemzés két adatforráson nyugszik. Elemeztük a jelenlegi EU-tagországok munkaerő-felvételeinek összes hullámát, felhasználtuk az *International Adult Literacy Survey* (IALS, felnőttek írásbeliségének nemzetközi vizsgálata) 21 országra vonatkozó adatait, amelyek a közép-kelet-európai országok közül Csehországra, Lengyelországra, Magyarországra és Szlovéniára terjednek ki.

Az IALS-on alapuló, munkaerő-piaci célú összehasonlító elemzés nemzetközi szinten is újszerűnek tekinthető. Az írás-olvasási képességek keresletének és kínálatának régiók közötti összehasonlítására eddig nem történt kísérlet, Közép-Kelet-Európában pedig csak leíró jellegű országjelentések születtek a felvétel alapján, amelyek az adatokban rejlő információk töredékét hasznosították. Magyarországon mindeneddig nem jelent meg a témát akárcsak érintőlegesen tárgyaló írás. Hasonlóképpen, a munkaerő-felvételeken alapuló kutatásokról is elmondható, hogy eddig nem jelent meg semmiféle olyan elemzés a közép-kelet-európai alacsony iskolázottságú népesség foglalkoztatási esélyeiről, illetve munkakeresési aktivitásáról, amely *mikroadatok* nemzetközi összehasonlítására épült volna. Pedig az újabb adatok fényében egyértelmű, hogy a térség első számú munkaerő-piaci problémájáról

van szó. A kutatás eredményeit a fejezet első írása foglalja össze. E fejezet másik tanulmányának célja, hogy leíró képet adjon az iskolázottság és a foglalkoztatás kapcsolatáról az 1999-től 2005-ig terjedő időszakban nemzetközi összehasonlításban, az EU LFS adataira támaszkodva. A tanulmány alátámasztja, hogy az „alacsonyan” képzetekre összpontosító nemzetközi összehasonlító kutatásnak figyelembe kell vennie Magyarország és a közép-kelet-európai országok iskolázottsági sajátosságait. Ezeket a sajátosságokat szem előtt tartva kell feltárnunk az alacsony iskolázottságú népesség foglalkoztatásának jellemzőit és az alacsony iskolázottság okait.